

Legea Privind protejarea patrimoniului arheologic

Patrimoniul arheologic este elementul esențial care definește vechimea și originalitatea culturii, a istoriei și a tradițiilor fiecărui popor, stat sau a unui spațiu cultural în raport cu alte popoare, state sau spații etnoculturale. Fiecare popor are obligația de a-și păstra bunurile culturale și de a le valorifica în beneficiul întregii umanități.

Patrimoniul arheologic al Republicii Moldova – componentă de bază a patrimoniului cultural național, supus unor grave amenințări de degradare, atât ca urmare a intensificării procesului de realizare a proiectelor majore de amenajare complexă, de noi construcții și de exploatare a terenurilor, cât și din cauza riscurilor naturale, săpăturilor clandestine sau insuficienței de informare a publicului – necesită a fi protejat, integrând organic politica de protejare a patrimoniului arheologic în politicile culturale, educaționale, de mediu, de dezvoltare urbanistică și de amenajare a teritoriului, de administrare a terenurilor agricole, a solurilor și a pădurilor.

În scopul asigurării unui cadru juridic coerent pentru protejarea și salvagardarea patrimoniului arheologic național, ajustat la prevederile convențiilor și recomandărilor UNESCO și ale Consiliului Europei referitoare la acest important domeniu, la care Republica Moldova este parte,

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Obiectul prezentei legi

Prezenta lege reglementează regimul juridic general al descoperirilor și al cercetării arheologice, precum și protejarea patrimoniului arheologic, parte componentă a patrimoniului cultural național.

Articolul 2. Noțiuni de bază

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noțiuni:

a) patrimoniu arheologic – ansamblu de bunuri materiale, apărute ca rezultat al activității umane din trecut, păstrate în condiții naturale la suprateran, subteran sau subacvatic, sub formă de situri arheologice (așezări, necropole, morminte izolate, tumuli, cetăți, valuri, construcții, biserici, clădiri, anexe gospodărești etc.) sau bunuri mobile (obiecte sau fragmente ale acestora), care, pentru a fi identificate și studiate, necesită aplicarea metodelor arheologice;

b) regim juridic general al descoperirilor și al cercetării arheologice – ansamblu de măsuri juridice, administrative, financiare, tehnice și științifice menite să asigure prospectarea, identificarea, descoperirea, inventarierea, conservarea și restaurarea, paza, întreținerea și punerea în valoare a bunurilor arheologice, precum și a terenurilor în care se găsesc acestea, în vederea cercetării sau, după caz, a clasării acestora ca bunuri culturale mobile sau ca monumente istorice;

c) protejare a patrimoniului arheologic – sistem de măsuri juridice și administrative cu caracter restrictiv și punitiv, care au drept scop evidența, conservarea, păstrarea și restaurarea patrimoniului arheologic;

d) cercetare arheologică – ansamblu de măsuri cu caracter științific și tehnic menite să asigure prospectarea, identificarea, decopertarea prin săpături arheologice sau aducerea la lumină prin alte metode, investigarea, recoltarea, înregistrarea și valorificarea științifică, inclusiv prin publicații, a patrimoniului arheologic;

e) periegeză arheologică – investigație arheologică de suprafață sau subacvatică care are drept scop identificarea unor vestigii arheologice noi sau precizarea situației siturilor deja cunoscute;

f) cercetare arheologică preventivă – investigație avînd drept scop studierea vestigiilor arheologice care sînt sau pot fi afectate de factori umani sau naturali, cum ar fi:

– lucrările de proiectare a unor noi construcții, de modificare, extindere sau reparare a căilor de comunicații sau a dotărilor tehnico-edilitare, inclusiv subterane și subacvatice, excavările, exploatările de cariere, construcțiile de rețele magistrale, rețelele de telecomunicații, amplasarea de relee și antene de telecomunicații, amenajările funciare, lucrările de cercetare și de prospectare a terenurilor (foraje și excavări) necesare efectuării studiilor geotehnice, precum și orice alte lucrări care afectează suprafața solului, subsolul sau fundul apelor curgătoare ori stătătoare, indiferent dacă se execută în intravilanul sau în extravilanul localității și indiferent de forma de proprietate a terenului;

– lucrările de restaurare sau de reconstrucție parțială sau totală a monumentelor istorice;

– alunecările de teren, eroziunile solului etc.;

g) cercetare arheologică de supraveghere – investigație care are drept scop monitorizarea și intervențiile arheologice operative în siturile arheologice aflate în zonele de construcții, de amenajări teritoriale, precum și în zonele cu monumente de arhitectură aflate în proces de restaurare sau reconstrucție;

- h) cercetare arheologică sistematică – investigație arheologică de durată, executată în cadrul sitului arheologic în baza unui program științific multianual;
- i) cercetare arheologică de salvare – cercetare efectuată în regim de urgență în scopul salvării siturilor arheologice aflate sub pericolul de a fi distruse de factori umani sau naturali;
- j) expertiză arheologică – evaluare științifică a potențialului arheologic al terenurilor și a bunurilor mobile în scopul fundamentării propunerilor ce țin de protejarea și cercetarea acestora și, după caz, de includere a lor în circuitul economic;
- k) descoperire arheologică – identificare, prin intermediul săpăturilor arheologice, a vestigiilor, a obiectelor și a altor urme de activitate umană din trecut;
- l) descoperire arheologică întâmplătoare – depistare a bunurilor de patrimoniu arheologic ca urmare a acțiunilor umane, altele decât cercetarea arheologică specializată, sau a acțiunii factorilor naturali, care conduc la modificări asupra mediului natural;
- m) tezaur arheologic/comoară – bun sau ansamblu de bunuri mobile cu o deosebită valoare artistică și/sau documentară, ascunse sau îngropate în trecut, al căror proprietar nu poate fi identificat sau a pierdut, în condițiile legii, dreptul de proprietate asupra lor, indiferent de faptul că este vorba de o descoperire întâmplătoare sau în rezultatul unor cercetări arheologice ori al unei anchete a organelor de drept sau că sînt obținute printr-o hotărîre judecătorească;
- n) zonă cu potențial arheologic – teren în care existența vestigiilor arheologice este documentată științific sau este presupusă în baza unor date indirecte;
- o) zonă cu patrimoniu arheologic cunoscut și cercetat – teren în care, ca urmare a cercetării arheologice, au fost descoperite bunuri din categoria celor prevăzute la lit. a);
- p) zonă cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător – teren în care existența bunurilor de patrimoniu arheologic s-a evidențiat în mod neprevăzut ca urmare a unor acțiuni umane, altele decât cercetarea arheologică atestată, cum ar fi: lucrările de construcții, prospecțiunile geologice, inclusiv teledetecția, lucrările agricole, precum și alte tipuri de lucrări și cercetări efectuate subteran sau subacvatic, sau ca urmare a unor acțiuni ale factorilor naturali, cum ar fi: seismele, alunecările de teren, inundațiile, eroziunile solului și altele, și în cazul cărora este necesară o cercetare arheologică în vederea înregistrării și valorificării științifice a acestora;
- q) sit arheologic declarat zonă de interes național – zonă de interes arheologic prioritar care se instituie asupra teritoriului ce cuprinde siturile arheologice a căror cercetare

științifică, protecție și punere în valoare sînt de importanță excepțională pentru istoria și cultura națională și internațională prin mărturiile materiale, bunurile mobile sau imobile, care fac parte sau sînt propuse să facă parte din categoria „Tezaur al patrimoniului cultural național mobil” sau, după caz, din categoria monumentelor istorice aflate în Lista patrimoniului mondial;

r) zonă cu patrimoniu arheologic reperat – teren delimitat în care urmează să se efectueze cercetări arheologice pe baza informațiilor sau a studiilor științifice care atestă existența subterană sau subacvatică de bunuri de patrimoniu arheologic, susceptibile să facă parte din patrimoniul cultural național. Pînă la finalizarea cercetării arheologice și luarea măsurilor corespunzătoare de protecție și punere în valoare a descoperirilor arheologice, zonele de protecție a siturilor arheologice sau istorice, instituite conform legii, sînt totodată și zone cu patrimoniu arheologic reperat;

s) zonă de protecție a siturilor arheologice – spațiu cu regim special de protecție, stabilit perimetral în preajma sitului arheologic pe o lățime de la 50 la 200 m, în funcție de tipul și importanța obiectivului;

t) bază de date a siturilor arheologice – bază de date electronică în care sînt înregistrate informații despre siturile arheologice incluse în Repertoriul arheologic național și în Registrul arheologic național;

u) instituție de profil arheologic – instituție care promovează și realizează investigații arheologice sistematice și dispune de cel puțin un specialist titular în domeniul arheologiei cu grad științific de doctor sau doctor habilitat, atestat în calitate de arheolog-expert;

v) finanțator al cercetării arheologice – instituție publică sau privată, societate comercială sau organizație necomercială, persoană fizică, care finanțează investigațiile arheologice;

w) arheolog profesionist – persoană cu studii superioare sau postuniversitare de specialitate, atestată de către Comisia Națională Arheologică și înregistrată în Registrul arheologilor din Republica Moldova;

x) autorizație de cercetare arheologică – document de autorizare pentru efectuarea cercetărilor arheologice de teren, eliberat de către Ministerul Culturii în baza deciziei Comisiei Naționale Arheologice, ca urmare a examinării solicitărilor venite în scris din partea instituțiilor de profil arheologic din Republica Moldova.

Capitolul II. SISTEMUL DE PROTEJARE A PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 3. Ierarhizarea sistemului de protejare a patrimoniului arheologic

1) Statul garantează și asigură protejarea patrimoniului arheologic în condițiile stabilite de legislația în vigoare.

(2) Parlamentul asigură cadrul legislativ pentru realizarea politicii de stat privind protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic, aprobă strategiile naționale în domeniu și finanțarea acestora de la bugetul de stat.

(3) Guvernul asigură realizarea politicii de stat în domeniul protejării patrimoniului arheologic, aprobă cadrul normativ, planurile de acțiuni și programele de stat privind protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic.

(4) Ministerul Culturii este autoritatea administrației publice centrale de specialitate care răspunde de elaborarea politicilor, a strategiilor și a normelor specifice în vederea protejării patrimoniului arheologic național și care asigură aplicarea în practică a acestora, precum și a programelor privind protejarea, conservarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic.

(5) Agenția Națională Arheologică reprezintă instituția publică specializată, subordonată Ministerului Culturii, care realizează politica de stat în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic.

(6) Autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și de nivelul al doilea cooperează cu autoritățile centrale de specialitate, în condițiile legii, în vederea întocmirii de programe privind protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic. Pentru îndeplinirea acestor programe, autoritățile administrației publice locale pot prevedea în bugetele locale anuale mijloace pentru finanțarea sau cofinanțarea activităților de salvagardare a patrimoniului arheologic. Totodată, autoritățile administrației publice locale beneficiază în acest scop de transferuri cu destinație specială din bugetul de stat, în condițiile legii.

(7) Academia de Științe a Moldovei propune programe de cercetare științifică și de salvare a siturilor arheologice; propune și realizează, în colaborare cu Ministerul Culturii, cu autoritățile administrației publice locale, cu alte instituții de cercetare, măsuri și programe de stat privind protejarea, conservarea, restaurarea și valorificarea siturilor arheologice; în comun cu alte instituții de profil arheologic, anual, pune la dispoziția Ministerului Culturii date privind siturile arheologice nou-descoperite, care sînt luate la evidența de stat în modul corespunzător.

(8) Autoritățile publice centrale, instituțiile de specialitate subordonate acestora și autoritățile administrației publice locale colaborează și răspund conform legii de activitatea de protejare a patrimoniului arheologic.

(9) - abrogat.

(10) - abrogat.

(11) Săpăturile arheologice se realizează în condițiile prezentei legi de către personalul de specialitate atestat și înregistrat în Registrul arheologilor din Republica Moldova, potrivit prevederilor Regulamentului privind cercetarea și expertiza arheologică aprobat de Ministerul Culturii la propunerea Comisiei Naționale Arheologice, cu respectarea normelor privind standardele și procedurile arheologice și conform Codului deontologic al arheologilor din Republica Moldova.

Articolul 4. Clasarea și protejarea bunurilor de patrimoniu arheologic

(1) Bunurile de patrimoniu arheologic sînt parte integrantă a patrimoniului cultural național și sînt clasate și protejate ca bunuri de patrimoniu cultural național mobil sau imobil.

(2) Persoana care a descoperit întîmplător materiale arheologice sau administratorul terenului în care s-a făcut descoperirea arheologică întîmplătoare este obligat, în termen de cel mult 48 de ore din momentul descoperirii, să aducă la cunoștința autorității administrației publice locale acest fapt și să predea materialele găsite. Autoritatea administrației publice locale este obligată să asigure paza descoperirii și să informeze oficial, în termen de cel mult 24 de ore, Ministerul Culturii.

Articolul 5. Mecanisme de protejare a patrimoniului arheologic

(1) Prin protejarea bunurilor și terenurilor cu patrimoniu arheologic din zonele definite la art. 2 se înțelege adoptarea măsurilor științifice, administrative și tehnice care urmăresc păstrarea vestigiilor descoperite întîmplător sau ca urmare a cercetării arheologice pînă la clasarea bunurilor respective sau pînă la finalizarea cercetării arheologice, prin instituirea de către Agenția Națională Arheologică de obligații în sarcina proprietarilor, administratorilor sau titularilor de alte drepturi reale asupra terenurilor care conțin sau au conținut bunurile de patrimoniu arheologic respective, precum și prin reglementarea sau interzicerea activităților umane, inclusiv a celor autorizate anterior.

(2) Descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi restituit activităților umane curente ca urmare a finalizării cercetării de specialitate sau a distrugerii acestuia. Procedura de descărcare de sarcină arheologică a terenului cu patrimoniu arheologic este finanțată de către beneficiarul interesat în valorificarea acestui teren și este realizată de către Agenția Națională Arheologică pe bază de contract.

(3) Certificatul de descărcare de sarcină arheologică reprezintă actul administrativ emis în condițiile prezentei legi, prin care se anulează regimul de protecție instituit anterior asupra terenului în care au fost evidențiate bunuri arheologice.

(4) Certificatul de descărcare de sarcină arheologică este emis de către Agenția Națională Arheologică ca urmare a finalizării procedurii de descărcare de sarcină arheologică.

(5) În cazul zonelor cu patrimoniu arheologic cunoscut și cercetat, regimul de protecție este reglementat de legislația privind protecția monumentelor istorice și a bunurilor mobile care fac parte din patrimoniul cultural național.

(6) Zonele cu patrimoniu arheologic reperat, delimitate și instituite conform legii, beneficiază de protecția acordată zonelor ocrotite, precum și de măsurile specifice de protecție prevăzute de prezenta lege.

(7) Proiectele de construcție sau de alt gen ce presupun intervenții asupra solului în zonele cu patrimoniu arheologic sînt avizate de către Ministerul Culturii în baza expertizei Agenției Naționale Arheologice.

(7) - *abrogat.*

(8) Zona cu patrimoniu arheologic evidențiat întîmplător se delimitează în perimetrul locului descoperirii arheologice întîmplătoare, după caz:

a) pe toată suprafața terenului care face obiectul autorizației de construire;

b) pe o rază de 50 de metri de la locul descoperirii, în cazul în care descoperirea s-a făcut ca urmare a lucrărilor agricole sau a altor lucrări care nu au nevoie de autorizație de construire ori în cazul descoperirilor întîmplătoare, inclusiv de tezaure;

c) pe toată suprafața terenului afectat de acțiunea distructivă a unor factori naturali.

(9) În cazul zonelor cu patrimoniu arheologic evidențiat întîmplător, în interiorul zonei delimitate conform alin. (8) se instituie temporar, pentru o perioadă ce nu poate depăși 12 luni, din momentul descoperirii de bunuri arheologice, în vederea cercetării și stabilirii regimului de protecție, regimul de protecție pentru bunurile arheologice și zonele cu potențial arheologic.

(10) Pînă la descărcarea de sarcină arheologică, terenul care face obiectul cercetării este ocrotit ca sit arheologic conform legii.

(11) În cazul zonelor cu patrimoniu arheologic evidențiat întîmplător, pînă la descărcarea de sarcină arheologică, se întreper lucrările de construcție sau de alt gen ce presupun intervenții asupra solului, în scopul efectuării cercetărilor arheologice de

salvare.

(12) Normele privind procedurile și standardele arheologice se stabilesc prin ordin al ministrului culturii, la recomandarea Comisiei Naționale Arheologice, în conformitate cu prevederile prezentei legi, și se aplică tuturor tipurilor de cercetare arheologică.

(13) Toate etapele cercetării arheologice sînt parte integrantă a activității de cercetare științifică, așa cum este definită de legislația de profil.

(14) Cercetările arheologice constînd din inventariere, prospectare, săpături, supraveghere și intervenții asupra materialului arheologic vor fi întreprinse conform Regulamentului privind cercetarea și expertiza arheologică.

(15) Cercetările arheologice se realizează în baza autorizației de cercetare arheologică, conform unui proiect avizat de către Comisia Națională Arheologică și se finalizează cu rapoarte științifice elaborate conform Regulamentului privind cercetarea și expertiza arheologică.

(16) Cercetările arheologice în fondul ariilor naturale ocrotite de stat se efectuează cu avizul autorității administrației publice centrale de mediu.

(17) Cercetările arheologice preventive sînt parte componentă a strategiilor de dezvoltare economico-socială durabilă, de dezvoltare a mediului, de urbanism și amenajare a teritoriului, de dezvoltare a turismului atît la nivel național, cît și local.

(18) Utilizarea detectoarelor de metale și a altor mijloace de teledetecție, cercetarea geofizică și aeriană în siturile arheologice și în zonele cu potențial arheologic sînt permise numai în scopuri de cercetare științifică, în baza autorizației eliberate de Ministerul Culturii.

Articolul 6. Cercetarea arheologică preventive

(1) Cercetarea arheologică preventivă este de competența Agenției Naționale Arheologice și se realizează conform unui program al agenției ori la solicitarea persoanelor fizice sau juridice interesate, ori ca urmare a notificării acesteia de către autoritățile administrației publice locale cu privire la demararea unor proiecte de intervenții asupra solului.

(2) La solicitarea certificatului de urbanism pentru proiectare conform Legii privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, emitentul certificatului de urbanism pentru proiectare este obligat, în cazul lucrărilor de construcție care presupun intervenții asupra solului, indiferent de tipul lucrărilor preconizate și forma de proprietate a terenurilor, să notifice, în termen de 2 zile lucrătoare, în scris și în format electronic, Agenția Națională Arheologică, cu anexarea planului terenului pe care

urmează să fie efectuate lucrările.

(3) Agenția Națională Arheologică realizează din surse proprii cercetarea arheologică preventivă și remite emitentului certificatul de urbanism pentru proiectare, în termen de 10 zile lucrătoare din data notificării, gratuit, avizul de expertiză arheologică. În cazul documentării patrimoniului arheologic în zona preconizată pentru lucrările de construcție, emitentul este obligat, la momentul eliberării certificatului de urbanism pentru proiectare, să informeze solicitantul certificatului de urbanism cu privire la necesitatea ocolirii zonei cu patrimoniu arheologic sau aplicării pentru această zonă a procedurii de descărcare de sarcină arheologică.

(4) În cazul descoperirilor arheologice întâmplătoare în zonele de efectuare a lucrărilor de construcție sau de alt gen ce presupun intervenții asupra solului, beneficiarul lucrărilor și persoanele antrenate în aceste descoperiri sînt obligați să sisteze lucrările în zona respectivă și să anunțe, în timp de 24 de ore, Agenția Națională Arheologică în vederea efectuării procedurii de descărcare de sarcină arheologică.

(5) Agenția Națională Arheologică beneficiază de dreptul de a aplica prescripții, inclusiv de a sista lucrările de intervenții asupra solului în cazul unor descoperiri arheologice întâmplătoare pînă la finalizarea procedurii de descărcare de sarcină arheologică.

Articolul 7. Cadastrul arheologic

(1) Cadastrul arheologic reprezintă sistemul de evidență de stat a siturilor arheologice și a zonelor cu patrimoniu arheologic, elaborat în baza Registrului arheologic național, care conține date referitoare la amplasamentul, statutul juridic, regimul de protecție și zona de protecție a acestora. Cadastrul arheologic este aprobat de Guvern.

(2) Instituirea, administrarea și dezvoltarea cadastrului arheologic sînt de competența Agenției Naționale Arheologice și se finanțează de la bugetul de stat.

(3) Cadastrul arheologic este parte a cadastrului bunurilor imobile din Republica Moldova.

Articolul 8. Exercițarea dreptului de proprietate asupra patrimoniului arheologic

(1) Toate bunurile patrimoniului arheologic, ca parte integrantă a patrimoniului cultural național, aparțin domeniului public al statului, indiferent de tipul de proprietate asupra terenului în care acestea sînt situate sau din care au fost recuperate, și sînt protejate de lege.

(2) Condițiile exercitării dreptului de proprietate asupra patrimoniului arheologic, inclusiv restricțiile stabilite prin prezenta lege, sînt obligatorii și se extind asupra tuturor subiecților dreptului de proprietate, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare.

(3) Bunurile patrimoniului arheologic sînt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile.

(4) Dreptul de a dispune de patrimoniu arheologic este exercitat de Guvern, prin intermediul Ministerului Culturii.

(5) Consiliile raionale, municipale, orășenești, comunale și sătești exercită dreptul de a dispune de terenurile cu patrimoniu arheologic aflate în proprietatea unității administrativ-teritoriale corespunzătoare (raion, municipiu, oraș, comună, sat).

(6) Dreptul de a dispune de terenurile cu patrimoniu arheologic imobil aflat în proprietate privată este exercitat de către proprietarul terenului, cu respectarea strictă a prevederilor prezentei legi.

(7) Patrimoniul arheologic care nu are proprietar sau al cărui proprietar nu este cunoscut trece în proprietatea statului în modul stabilit de legislația în vigoare.

(8) Toate bunurile arheologice imobile și mobile sînt luate la evidența de stat.

Articolul 9. Regimul juridic al terenurilor cu patrimoniu arheologic

(1) Terenurile cu patrimoniu arheologic din domeniul public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale nu pot fi înstrăinate, dar pot fi date în folosință. Toate actele juridice sau acțiunile care, în mod direct ori indirect, violează dreptul de proprietate publică asupra terenurilor cu patrimoniu arheologic sînt lovite de nulitate absolută.

(2) Terenurile cu patrimoniu arheologic aflate în proprietate privată pot fi vîndute, donate sau înstrăinate în corespundere cu legislația în vigoare, cu notificarea prealabilă obligatorie a Ministerului Culturii și stabilirea pentru deținătorii de teren, în contractele de vînzare-cumpărare a terenurilor respective, a responsabilităților de protecție a patrimoniului arheologic. La vînzarea-cumpărarea terenurilor cu patrimoniu arheologic, statul are dreptul de preemțiune.

(3) În caz de conflict armat, bunurile patrimoniului arheologic sînt protejate conform convențiilor internaționale, care prevăd pedeapsa pentru furtul, jefuirea și distrugerea lor.

Articolul 10. Regimul juridic al patrimoniului arheologic

(1) Proprietarii terenurilor cu situri arheologice, precum și titularii dreptului de administrare a acestora, au obligația de a permite accesul personalului autorizat de

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în vederea cercetării arheologice și protejării patrimoniului arheologic și de a asigura măsurile de protecție și de pază a bunurilor patrimoniului arheologic conform legii.

(2) Ca urmare a protecției speciale a siturilor arheologice înscrise în Registrul arheologic național, proprietarii sau arendașii terenurilor cu patrimoniu arheologic aflate în proprietate privată sînt îndreptățiți la plata unor despăgubiri pentru veniturile agricole nerealizate pe terenurile care fac obiectul săpăturilor arheologice pentru perioada în care se desfășoară acestea, în cuantumurile și în condițiile stabilite prin metodologia aprobată de Guvern.

(3) Aducerea terenului la condiția inițială revine finanțatorului cercetării arheologice.

Articolul 11. Regimul juridic al tezaurelor/comorilor descoperite

(1) În cazul descoperirii unui tezaur/unei comori, acestea sînt transmise în proprietatea statului în termen de cel mult 72 de ore din momentul descoperirii. Proprietarul terenului în care a fost descoperit tezaurul/comoara, precum și descoperitorul au dreptul la o recompensă conform prevederilor din Codul civil al Republicii Moldova.

(2) Dispozițiile prezentului articol nu se aplică persoanelor care au efectuat, în condițiile legii, inclusiv în cadrul exercitării obligațiilor de serviciu, în interesul unor terți, cercetări arheologice și alte investigații legale în urma cărora a fost descoperit tezaurul/comoara.

Capitolul III. ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR PUBLICE CENTRALE ȘI INSTRUMENTELE DE LUCRU ÎN DOMENIUL PROTEJĂRII PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 12. Autoritățile publice cu atribuții în domeniul protejării patrimoniului arheologic

(1) Ministerul Culturii își exercită atribuțiile în domeniul protejării patrimoniului arheologic direct sau prin instituțiile și structurile subordonate.

(2) Atribuțiile de bază ale Ministerului Culturii în domeniul protejării patrimoniului arheologic sînt următoarele:

a) elaborarea politicilor, strategiilor și programelor naționale în domeniul protejării, conservării, restaurării și valorificării patrimoniului arheologic;

b) implementarea, prin instituțiile și structurile specializate subordonate, a politicii de stat și a strategiei naționale în domeniul protejării, conservării, restaurării și valorificării patrimoniului arheologic;

- c) elaborarea normelor și metodologiilor specifice, precum și monitorizarea respectării prevederilor legale în domeniu;
- d) monitorizarea procesului de implementare a legislației privind protejarea, conservarea, restaurarea și valorificarea patrimoniului arheologic;
- e) asigurarea îndeplinirii angajamentelor asumate prin convențiile internaționale referitoare la protejarea patrimoniului arheologic la care Republica Moldova este parte;
- f) înaintarea propunerilor privind ajustarea la tratatele internaționale a cadrului juridic existent în domeniul protejării patrimoniului cultural.

(3) În scopul promovării unei politici durabile în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic, Ministerul Culturii:

- a) creează Comisia Națională Arheologică, ca organ consultativ în domeniu, și asigură activitatea ei;
- b) elaborează și actualizează, la propunerea Comisiei Naționale Arheologice, standardele și procedurile arheologice, aprobă Regulamentul privind cercetarea și expertiza arheologică, Codul deontologic al arheologilor din Republica Moldova și monitorizează respectarea acestora;
- c) eliberează, la propunerea Comisiei Naționale Arheologice, autorizații de cercetare arheologică pentru periegeze arheologice, săpături arheologice preventive, supraveghere arheologică și săpături arheologice sistematice;
- d) elaborează modele de cerere de autorizație, certificate, avize și fișe tehnice necesare cercetării arheologice;
- e) aprobă metodologia de planificare, executare și control privind săpăturile arheologice preventive;
- f) stabilește un sistem de norme privind calculele estimative în cercetarea arheologică;
- g) supraveghează și verifică lucrările de conservare și restaurare, rezervându-și dreptul de a le întrerupe în caz de nerespectare a prevederilor legii și a normelor tehnico-științifice;
- h) coordonează programul anual de cercetări arheologice din Republica Moldova;
- i) instituie Registrul arheologilor din Republica Moldova și asigură actualizarea lui periodică;
- j) coordonează inspecția arheologică la nivel național;

- k) aprobă listele siturilor arheologice propuse pentru clasare;
- l) administrează dosarele de clasare a siturilor arheologice în Registrul arheologic național;
- m) avizează documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului care cuprinde situri arheologice sau zone cu potențial arheologic;
- n) asigură editarea anuală a Buletinului Comisiei Naționale Arheologice;
- o) organizează, în comun cu alte instituții de specialitate, sesiunea anuală de rapoarte arheologice;
- p) formează colecțiile arheologice naționale și asigură condiții adecvate de păstrare a acestora;
- q) formează arhiva de rapoarte arheologice și documentație arheologică de teren, asigură condiții adecvate de păstrare și de exploatare a acesteia;
- r) înregistrează și monitorizează colecțiile private de bunuri arheologice.

Articolul 13. Comisia Națională Arheologică

(1) Comisia Națională Arheologică este un organ consultativ, care reprezintă autoritatea științifică în domeniul ocrotirii patrimoniului arheologic și activează pe lângă Ministerul Culturii.

(2) Comisia Națională Arheologică elaborează și propune Ministerului Culturii spre aprobare planuri de acțiuni pentru implementarea strategiilor, politicilor și programelor naționale privind protejarea, cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic.

(3) Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei Naționale Arheologice este aprobat prin ordin al ministrului culturii.

(4) Comisia Națională Arheologică are următoarele atribuții:

- a) elaborează recomandările de rigoare privind strategiile și politicile din domeniul evidenței, clasării, ocrotirii, cercetării, valorificării și administrării patrimoniului arheologic național;
- b) efectuează expertiza investigațiilor arheologice de teren din Republica Moldova și a calității rapoartelor arheologice;
- c) decide și înaintează spre aprobare ministrului culturii propuneri pentru eliberarea autorizațiilor nominale de săpături arheologice sistematice și de salvare pe teritoriul Republicii Moldova;

- d) propune spre aprobare Ministerului Culturii normele și metodologiile din domeniul cercetării arheologice;
- e) elaborează și propune ministrului culturii spre aprobare Regulamentul privind cercetarea și expertiza arheologică și Codul deontologic al arheologilor din Republica Moldova;
- f) avizează metodologia de clasare a siturilor arheologice în Registrul arheologic național, care se aprobă prin ordin al ministrului culturii;
- g) avizează listele siturilor arheologice propuse pentru clasare;
- h) avizează metodologia elaborării și administrării Repertoriului arheologic național și Registrului arheologic național;
- i) avizează actualizarea Registrului arheologic național;
- j) avizează și propune spre aprobare ministrului culturii Regulamentul privind Registrul arheologilor din Republica Moldova;
- k) efectuează atestarea specialiștilor pentru a fi înscrși în Registrul arheologilor din Republica Moldova și propune deciziile respective spre aprobare ministrului culturii;
- l) avizează studiile de fundamentare pentru definirea, instituirea și delimitarea zonelor ocrotite care cuprind patrimoniu arheologic;
- m) avizează instituirea și delimitarea zonelor ocrotite care cuprind patrimoniu arheologic și le propune spre aprobare ministrului culturii;
- n) propune autorităților publice centrale achiziționarea de terenuri cu bunuri de patrimoniu arheologic;
- o) reprezintă Republica Moldova în cadrul organismelor internaționale similare de specialitate;
- p) avizează planul cercetărilor arheologice efectuate de misiunile arheologice moldovene pe teritoriul altor state;
- q) examinează contestațiile din domeniul său de competență;
- r) îndeplinește alte atribuții din domeniu în condițiile legii.

Articolul 14. Agenția Națională Arheologică

(1) Pentru realizarea politicii statului în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic, Guvernul creează Agenția Națională Arheologică.

(2) Agenția Națională Arheologică este o instituție publică autonomă, cu statut de persoană juridică distinctă și buget separat, subordonată Ministerului Culturii.

(3) Activitatea Agenției Naționale Arheologice se finanțează de la bugetul de stat, inclusiv din veniturile colectate și din alte mijloace intrate legal în posesia instituției. Bugetul Agenției se formează anual și este coordonat cu Ministerul Culturii.

(4) Agenția Națională Arheologică își exercită atribuțiile în corespundere cu prezenta lege și cu Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției Naționale Arheologice.

(5) Regulamentul, structura și efectivul-limită al Agenției Naționale Arheologice se aprobă prin hotărâre de Guvern.

(6) Agenția Națională Arheologică este administrată de un director general, numit și eliberat din funcție în condițiile legii, prin ordin al ministrului culturii.

(7) Directorul general al Agenției Naționale Arheologice are în subordinea sa un director general adjunct, numit și eliberat din funcție prin ordin al ministrului culturii.

(8) Agenția Națională Arheologică are următoarele atribuții de bază:

a) implementează strategiile, politicile și programele naționale privind protejarea și valorificarea patrimoniului arheologic;

b) elaborează studii de fundamentare pentru definirea, instituirea și delimitarea zonelor ocrotite ce cuprind patrimoniu arheologic;

c) elaborează planurile de management ale siturilor arheologice;

d) administrează siturile arheologice din Republica Moldova;

e) efectuează inspecția arheologică la nivel național;

f) coordonează cu instituțiile de profil arheologic și cu autoritățile administrației publice locale activitățile de valorificare a siturilor arheologice;

g) realizează, în colaborare cu instituțiile de cercetare, activitățile de salvare a siturilor arheologice;

h) administrează, deține și completează anual, în baza informațiilor oferite de instituțiile de profil:

– Repertoriul arheologic național, baza de date a siturilor arheologice din Republica Moldova;

– Registrul arheologic național;

- Registrul arheologilor din Republica Moldova;

i) elaborează metodologia de clasare a siturilor arheologice în Registrul arheologic național;

j) elaborează, în colaborare cu Academia de Științe a Moldovei, listele siturilor arheologice propuse pentru clasare;

k) elaborează, în colaborare cu Academia de Științe a Moldovei, metodologia întocmirii și administrării Repertoriului arheologic național și Registrului arheologic național;

l) elaborează Regulamentul privind Registrul arheologilor din Republica Moldova;

m) - *abrogată*;

n) organizează și, după caz, efectuează, contra plată, cercetări arheologice preventive, de salvare și de supraveghere;

o) avizează, în baza referatelor de specialitate, lucrările ce urmează a fi efectuate în zonele cu patrimoniu arheologic reperat;

p) avizează documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului, care cuprinde situri arheologice sau zone cu patrimoniu arheologic reperat;

q) asigură supravegherea științifică a lucrărilor la care au fost consemnate descoperiri arheologice întâmplătoare, declanșând, după caz, procedurile de clasare prevăzute de lege;

r) face propuneri privind eliberarea certificatului de descărcare de sarcină arheologică în cazul siturilor arheologice distruse sau aflate sub pericolul de a fi distruse;

s) pune la dispoziția autorității administrației publice locale date complete privind siturile arheologice aflate pe teritoriul administrativ al acesteia; instruește autoritatea administrației publice locale în probleme ce țin de protecția și valorificarea patrimoniului arheologic.

Articolul 15. Repertoriul arheologic național

(1) Repertoriul arheologic național cuprinde lista tuturor siturilor arheologice descoperite pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv a siturilor demolate în timpul investigațiilor de specialitate ori distruse de factori naturali sau antropici.

(2) Repertoriul arheologic național, pe suport de hârtie și în formă electronică, este elaborat și administrat de către Agenția Națională Arheologică potrivit Regulamentului privind Repertoriul arheologic național, aprobat prin ordin al ministrului educației, culturii și cercetării.

(3) Repertoriul arheologic național este elaborat în baza datelor științifice publicate, a celor de arhivă, precum și a datelor științifice recente, oferite de către instituțiile de profil arheologic.

(4) Specialiștii în domeniul arheologiei și instituțiile de profil arheologic sînt obligate să prezinte anual Agenției Naționale Arheologice date privind siturile arheologice nou-descoperite, fiind respectate drepturile de autor ale cercetătorilor conform legislației în domeniul protecției dreptului de autor.

(5) Repertoriul arheologic național cuprinde texte, imagini, date cartografice, topografice și științifice, precum și orice alte informații privind:

a) zonele cu potențial arheologic cunoscut și cercetat, zonele cu potențial arheologic necercetat și, pe măsură ce acestea devin cunoscute, zonele al căror potențial arheologic devine cunoscut întîmplător;

b) siturile arheologice în care s-au efectuat sau sînt în curs de desfășurare cercetări arheologice;

c) datele provenite din fișele de evidență a bunurilor mobile descoperite în zonele cu potențial arheologic prevăzute la lit. a) și siturile arheologice prevăzute

la lit. b).

(6) Repertoriul arheologic național se reactualizează anual în baza informațiilor oferite de către specialiști și instituții de profil arheologic ca rezultat al noilor descoperiri arheologice întîmplătoare, al cercetării arheologice sistematice și al periegezei arheologice.

Articolul 16. Registrul arheologic național

(1) Registrul arheologic național cuprinde lista siturilor arheologice existente, de importanță națională și internațională, incluse în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat.

(2) Registrul arheologic național este elaborat în baza Repertoriului arheologic național de către Agenția Națională Arheologică, în colaborare cu instituțiile de profil arheologic, și aprobat de Parlament în modul stabilit.

(3) Registrul arheologic național este administrat de către Agenția Națională Arheologică.

(4) Registrul arheologic național se reactualizează periodic de către Parlament în baza propunerilor înaintate de Ministerul Culturii.

Articolul 17. Registrul arheologilor din Republica Moldova

- (1) Registrul arheologilor din Republica Moldova cuprinde lista arheologilor profesioniști din Republica Moldova care, în conformitate cu categoria deținută, au dreptul să realizeze periegeze arheologice, cercetări arheologice preventive, de supraveghere sau sistematice.
- (2) În conformitate cu calificarea atinsă, arheologul poate fi atestat la următoarele categorii profesionale: debutant, specialist și expert. Arheologul atestat este salarizat în corespundere cu legislația în vigoare.
- (3) Atestarea arheologilor pentru categoriile profesionale se efectuează de Ministerul Culturii la propunerea Comisiei Naționale Arheologice.
- (4) Registrul arheologilor din Republica Moldova este aprobat de Ministerul Culturii și administrat de Agenția Națională Arheologică potrivit unui regulament aprobat prin ordin al ministrului culturii.

Capitolul IV. ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE

Articolul 18. Atribuțiile principale ale autorităților administrației publice locale

În vederea protejării patrimoniului arheologic și a respectării prevederilor legale în acest domeniu, autoritățile administrației publice locale au următoarele atribuții principale:

- a) cooperează cu organismele și instituțiile publice cu responsabilități în domeniul protejării patrimoniului arheologic pentru punerea în aplicare și urmărirea respectării deciziilor acestora;
- b) asigură protejarea patrimoniului arheologic rezultat ca urmare a cercetărilor arheologice sistematice sau preventive și a descoperirilor arheologice întâmplătoare aflate pe terenurile proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale respective și pot participa la cofinanțarea acestor activități, în condițiile legii;
- c) colaborează cu persoane fizice sau juridice de drept public ori privat pentru finanțarea cercetării și punerea în valoare a descoperirilor arheologice;
- d) finanțează cercetarea arheologică în vederea descărcării de sarcină arheologică a terenurilor pe care se efectuează lucrări publice pentru care sînt responsabili, prevăzînd distinct sumele necesare în acest scop în bugetele lucrărilor pe care le finanțează;

e) cuprind în programele de dezvoltare economico-socială și urbanistică, respectiv de amenajare a teritoriului, obiective specifice privind protejarea patrimoniului arheologic; aprobă documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului, în conformitate cu avizele de specialitate emise de instituțiile și subdiviziunile Ministerului Culturii, și elaborează sau modifică astfel de documentație în scopul stabilirii măsurilor de protecție a patrimoniului arheologic evidențiat întâmplător, potrivit legii;

f) colaborează cu Agenția Națională Arheologică, transmițând acesteia informații actualizate cu privire la cererile pentru emiterea autorizației de construire în zonele cu patrimoniu arheologic reperat;

g) precizează în certificatul de urbanism regimul imobilelor aflate în zone cu patrimoniu arheologic reperat;

h) întreprind măsurile administrative corespunzătoare și notifică proprietarilor de terenuri cu patrimoniu arheologic, precum și titularilor dreptului de administrare a acestora, obligațiile ce le revin pentru prevenirea degradării descoperirilor arheologice întâmplătoare.

Articolul 19. Atribuții specifice

În domeniul protejării patrimoniului arheologic situat pe terenurile unității administrativ-teritoriale, primarul, în limitele teritoriului administrat, are următoarele atribuții specifice:

a) dispune suspendarea autorizației de construire și sistarea oricăror lucrări de construire/desființare a construcțiilor în cazul descoperirii de vestigii arheologice, anunță, în cel mult 48 de ore, instituțiile abilitate din cadrul Ministerului Culturii despre aceasta, organizează paza descoperirilor arheologice întâmplătoare pînă la preluarea acestora de către specialiștii abilitați;

b) eliberează, în baza și în conformitate cu avizul Agenției Naționale Arheologice, autorizația de construire/desființare pentru lucrările din zonele cu patrimoniu arheologic reperat, precum și pentru lucrările din zonele cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător;

c) asigură paza și protecția patrimoniului arheologic, semnalînd de urgență instituțiile abilitate din cadrul Ministerului Culturii despre orice nerespectare a legii;

d) dispune de copii actualizate de pe Repertoriul arheologic național și de pe Registrul siturilor arheologice în partea ce se referă la siturile arheologice din raza localității administrate și verifică periodic, în baza acestor documente, starea de conservare a siturilor;

e) informează populația locală cu privire la siturile arheologice din raza localității administrate, precum și cu privire la măsurile de protecție a acestor bunuri culturale.

Capitolul V. CONLUCRAREA ORGANELOR DE STAT CU ASOCIAȚIILE ȘI FUNDAȚIILE OBȘTEȘTI ÎN DOMENIUL PROTEJĂRII PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 20. Activitatea Parlamentului

Parlamentul încurajează, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare, activitatea asociațiilor și fundațiilor obștești și a persoanelor particulare care își propun ca scop protejarea și punerea în valoare a patrimoniului arheologic.

Articolul 21. Activitatea Guvernului

Guvernul susține, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare, activitatea asociațiilor și fundațiilor obștești privind evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea, restaurarea și promovarea patrimoniului arheologic.

Articolul 22. Activitatea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării

Ministerul Culturii oferă, la solicitarea asociațiilor și fundațiilor obștești, informații despre siturile arheologice, despre programele de cercetare, conservare, restaurare a siturilor și a bunurilor arheologice. La rândul lor, asociațiile și fundațiile obștești pot participa la elaborarea programelor de cercetare, salvare, protejare, conservare și restaurare a siturilor arheologice.

Articolul 23. Activitatea asociațiilor obștești

(1) Asociațiile obștești care, în baza statutului lor, urmăresc protejarea și valorificarea patrimoniului arheologic se bucură de dreptul de a exercita controlul obștesc asupra protecției și punerii în valoare a siturilor arheologice.

(2) Asociațiile obștești au dreptul să ceară sistarea lucrărilor de conservare și restaurare dacă acestea periclitizează integritatea sitului arheologic ori știrbesc valoarea lui istorică, intervenind pe lângă instituțiile de stat responsabile de protecția patrimoniului arheologic cu propuneri, probe și avize documentate; să abordeze problema intentării unui proces civil sau penal, precum și să fie reclamant, în caz de încălcare a prezentei legi.

(3) Asociațiile obștești, în scopul promovării patrimoniului arheologic național și al facilitării finanțării lucrărilor de cercetare și protecție, pot crea, în condițiile legislației în vigoare, întreprinderi și ateliere de conservare și restaurare, pot organiza rute turistice, expoziții, pot deschide magazine și edita tipărituri.

Capitolul VI. ZONE DE INTERES ARHEOLOGIC PRIORITAR

Articolul 24. Zone de interes arheologic prioritar

(1) Dezvoltarea durabilă a zonelor de interes arheologic prioritar este un obiectiv de interes național și internațional, iar protejarea și punerea în valoare a patrimoniului arheologic din aceste zone constituie, în condițiile legii, o cauză de utilitate publică.

(2) Finanțarea cercetării arheologice, a conservării, restaurării și punerii în valoare a siturilor din zonele de interes arheologic prioritar se face de la bugetul de stat.

(3) Cheltuielile necesare în vederea elaborării planurilor de management, cercetărilor arheologice, conservării, restaurării și punerii în valoare a siturilor din zonele de interes arheologic prioritar se pot asigura, prin cofinanțare, în condițiile legii, și din mijloacele autorităților administrației publice locale pe al căror teritoriu se află aceste situri.

Articolul 25. Măsurile de protecție a zonelor de interes arheologic prioritar

(1) Autoritățile administrației publice locale pe al căror teritoriu se găsesc zone de interes arheologic prioritar au obligația de a prevedea măsuri administrative și tehnice necesare pentru protejarea patrimoniului arheologic și punerea lui în valoare prin integrarea acestuia în planurile de dezvoltare economică, socială și teritorială a localităților.

(2) Pentru realizarea prevederilor alin. (1), autoritățile administrației publice locale pot prevedea în bugetele locale mijloacele financiare necesare pentru a asigura:

a) elaborarea și, după caz, modificarea documentației de urbanism și de amenajare a teritoriului în vederea includerii măsurilor necesare de ocrotire și de punere în valoare a patrimoniului arheologic;

b) elaborarea reglementărilor speciale de protecție a zonei de interes arheologic prioritar;

c) delimitarea zonei de interes arheologic prioritar și informarea publicului cu privire la regimul special de protecție a acestei zone.

(3) Pentru realizarea prevederilor alin. (2), autoritățile administrației publice locale beneficiază de transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat în condițiile prevăzute de legislația în vigoare.

(4) Documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului pentru zonele de interes arheologic prioritar se avizează în mod obligatoriu de Ministerul Culturii și de autoritatea administrației publice centrale în construcții și se coordonează cu

autoritățile administrației publice locale.

Articolul 26. Organizarea pazei speciale a siturilor de interes arheologic prioritar

Metodologia de organizare a pazei speciale a siturilor de interes arheologic prioritar și modul de finanțare a acestor măsuri se aprobă de către Guvern.

Capitolul VII. CERCETAREA, CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 27. Principii de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic

(1) Cercetarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic se întemeiază pe principii și norme științifice universal acceptate.

(2) Cercetarea și conservarea siturilor arheologice sînt prioritare în raport cu lucrările de restaurare sau reconstrucție.

(3) Se stopează orice cercetare sistematică a siturilor arheologice care nu deține garanții de conservare a sitului.

Articolul 28. Normele de cercetare, conservare și restaurare

Lucrările de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic se execută conform normelor și prescripțiilor adoptate de Guvern, la propunerea Ministerului Culturii, a Academiei de Științe a Moldovei, a altor instituții de specialitate.

Articolul 29. Documentația tehnică pentru lucrările de cercetare, conservare și restaurare

(1) Lucrările de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic se execută conform documentației tehnice, întocmită în baza unor studii pluridisciplinare și avizului Ministerului Culturii.

(2) Instituțiile responsabile de protejarea patrimoniului arheologic sînt obligate să preîntîmpine deteriorarea acestuia, asigurînd efectuarea la timp a lucrărilor de cercetare, conservare și restaurare.

(3) Instituțiile de proiectare a tuturor tipurilor de lucrări la subteran și subacvatic sînt obligate să coordoneze proiectele respective la capitolul prezența/lipsa vestigiilor arheologice cu Agenția Națională Arheologică și să prevadă, în caz de necesitate, în devizul de cheltuieli al acestor proiecte mijloacele necesare pentru salvarea vestigiilor arheologice aflate sub pericolul distrugerii.

Articolul 30. Atestarea persoanelor fizice și juridice pentru lucrările de cercetare, conservare și restaurare

Lucrările de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic se execută de persoane fizice și juridice din țară și din străinătate, specializate în domeniul de referință, atestate de Ministerul Culturii la propunerea Comisiei Naționale Arheologice și a Agenției Naționale Arheologice.

Articolul 31. Conservarea, restaurarea și utilizarea patrimoniului arheologic

(1) Prelevarea, înlocuirea cu replici și machete în vederea conservării, precum și utilizarea în orice fel a unor componente ale patrimoniului arheologic, descoperite în timpul săpăturilor arheologice, se fac în baza deciziei instituțiilor de stat responsabile pentru protejarea patrimoniului arheologic.

(2) Conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic, în scopul expunerii lui și al asigurării accesului publicului, se efectuează conform unor proiecte elaborate de specialiști autorizați și aprobate de Ministerul Culturii sau, după caz, de Guvern.

Articolul 32. Inspectarea și monitorizarea patrimoniului arheologic

Instituțiile responsabile de protejarea patrimoniului arheologic sînt obligate să inspecteze și să monitorizeze sistematic starea în care se află patrimoniul arheologic în scopul elaborării programelor științifice argumentate pentru lucrările de cercetare, conservare și restaurare.

Articolul 33. Beneficiarii lucrărilor de cercetare, conservare și restaurare a patrimoniului arheologic

(1) Beneficiar al lucrărilor de cercetare, conservare și restaurare poate fi proprietarul sau deținătorul patrimoniului arheologic.

(2) Ministerul Culturii se prezintă în calitate de beneficiar al lucrărilor de cercetare, conservare și restaurare prin instituțiile sale specializate, acordînd deținătorilor de patrimoniu arheologic ajutor prin specialiști, materiale, precum și mijloace financiare.

Articolul 34. Achitarea cheltuielilor de cercetare, conservare și restaurare

Organele de stat și instituțiile private la a căror comandă se efectuează lucrări de cercetare, conservare și restaurare achită cheltuielile numai după aprobarea acestora de către Ministerul Culturii. Cheltuielile pentru corectarea inexactităților sau erorilor comise în procesul de restaurare sînt suportate de executanți.

Articolul 35. Responsabilitatea pentru integritatea patrimoniului arheologic în perioada lucrărilor de restaurare

Subiectul responsabil de integritatea patrimoniului arheologic în timpul lucrărilor de restaurare este indicat în contractul dintre titularul de drept și executantul lucrărilor. În contract se prevăd acțiuni de precauție, precum și gradul de accesibilitate a siturilor arheologice în timpul lucrărilor. La contract se anexează procesul-verbal sau avizul privind starea tehnică a sitului la data începerii lucrărilor.

Capitolul VIII. EXPORTUL ȘI IMPORTUL BUNURILOR ARHEOLOGICE

Articolul 36. Exportul definitiv al bunurilor arheologice

Exportul definitiv al bunurilor arheologice este interzis.

Articolul 37. Exportul temporar al bunurilor arheologice mobile

Exportul temporar al bunurilor arheologice mobile, în scopul de a întreține relații internaționale în domeniul istoriei și culturii sau de a efectua lucrări de conservare și restaurare, de expertizare științifică a acestora, se admite în condițiile stabilite prin autorizația de export temporar al bunurilor respective, eliberată de Ministerul Culturii, în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 38. Regimul juridic al bunurilor arheologice mobile importate temporar

Bunurile arheologice mobile importate temporar ce se află în proprietatea statelor străine, a organizațiilor obștești și a cetățenilor străini sînt ocrotite de stat în condițiile prezentei legi și ale contractelor respective și pot fi scoase din țară la dorința proprietarilor în baza certificatului care atestă aducerea lor în țară și în baza autorizației de export al bunurilor culturale respective, eliberată de Ministerul Culturii.

Capitolul IX. FINANȚAREA ACTIVITĂȚII DE PROTEJARE A PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC

Articolul 39. Modalitățile de finanțare

Finanțarea activității privind evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic se asigură: de la bugetul de stat; din bugetele locale conform programelor coordonate cu Ministerul Culturii; din contul persoanelor fizice și juridice care stingheresc protejarea patrimoniului arheologic; din veniturile și donațiile organizațiilor care, în baza statutului lor, promovează proiecte de ocrotire a patrimoniului arheologic; din fondurile și donațiile unor persoane fizice și juridice, precum și din alte surse legale.

Articolul 40. Finanțarea activității de salvare și de cercetare a patrimoniului

arheologic

(1) Finanțarea activităților de salvare și de cercetare a vestigiilor arheologice amenințate de distrugere în cadrul unor proiecte de construcții sau alte activități legate de subteran sau subacvatic se efectuează din contul organizației interesate în lucrările respective, conform normelor stabilite de Ministerul Culturii.

(2) În cazuri excepționale, când distrugerea sitului arheologic este inevitabilă (lucrări la subteran sau subacvatice, alte scindări de ordin fizic sau tehnic, deteriorări din cauza cataclismelor), acesta se cercetează și se conservă, finanțarea cheltuielilor făcându-se din contul organizației interesate în lucrările respective.

Articolul 41. Sprijinul activităților de protejare a patrimoniului arheologic

În sprijinirea activității orientate spre evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic, se permit editarea cărților poștale, calendarelor, timbrelor, materialelor video care reproduc bunuri din patrimoniul arheologic național, organizarea turismului în zonele cu situri arheologice etc. în corespundere cu legislația în vigoare și doar în baza deciziei Ministerului Culturii, cu avizul Comisiei Naționale Arheologice și al Agenției Naționale Arheologice. Veniturile provenite din aceste activități reprezintă venituri colectate ale autorităților administrației publice centrale și locale și, după caz, ale asociațiilor și ale fundațiilor obștești care desfășoară programe în domeniul respectiv, avînd ca scop beneficiul public.

Articolul 42. Darea în locațiune a siturilor arheologice

Siturile arheologice pot fi date în locațiune în condițiile legislației în vigoare. Deținătorul monumentului istoric este obligat să ocrotească siturile luate în locațiune în baza unui contract semnat cu Agenția Națională Arheologică, care prevede obligații concrete de protecție a monumentului istoric, și să prezinte, la cererea autorităților respective, informații despre starea sitului.

Articolul 44. Alocații pentru intervenții excepționale

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării prevede anual în bugetul său alocații bugetare pentru salvarea siturilor arheologice.

Articolul 45. Responsabilitatea autorităților administrației publice locale

Autoritățile administrației publice locale pot prevedea în bugetele locale anuale sumele necesare, coordonate cu Ministerul Culturii și în corespundere cu legislația în vigoare, pentru finanțarea sau cofinanțarea lucrărilor de evidență, cercetare, punere în valoare, salvare, ocrotire, conservare și restaurare a siturilor arheologice situate pe teritoriile

subordonate lor.

Articolul 46. Înlesniri pentru activitățile legate de ocrotirea patrimoniului arheologic

Statul acordă înlesniri, în condițiile legislației în vigoare, în baza documentației aprobate de Ministerul Culturii, persoanelor fizice și juridice care produc ori procură din țară sau străinătate materie primă, materiale, utilaje și aparatură necesare pentru lucrările de evidență, cercetare, punere în valoare, salvare, ocrotire, conservare și restaurare a siturilor arheologice.

Capitolul X. RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA PREZENTEI LEGI

Articolul 47. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

(1) Persoanele fizice și juridice răspund civil, contravențional sau penal, în conformitate cu legislația, pentru:

- a) efectuarea fără autorizație de cercetare arheologică sau fără certificat de descărcare de sarcină arheologică a oricăror lucrări care pot afecta siturile arheologice;
- b) accesul neautorizat cu detectoarele de metale sau alte aparate de teledetecție și utilizarea lor în zonele cu patrimoniu arheologic fără autorizația prealabilă;
- c) comercializarea și deținerea neautorizată a detectoarelor de metale și a altor aparate de teledetecție;
- d) efectuarea de săpături neautorizate în zona cu potențial arheologic și căutarea de comori;
- e) distrugerea sau deteriorarea intenționată a siturilor arheologice;
- f) sustragerea din săpături arheologice autorizate sau din zonele cu potențial arheologic a patrimoniului arheologic mobil;
- g) comercializarea neautorizată a patrimoniului arheologic mobil;
- h) exportul neautorizat al bunurilor arheologice;
- i) neanunțarea autorităților publice privind descoperirile întâmplătoare de vestigii arheologice;
- j) încălcarea prevederilor legale cu privire la predarea în proprietatea statului a comorilor și a altor vestigii arheologice descoperite întâmplător;

k) - *abrogată*;

l) - *abrogată*;

m) continuarea neautorizată a lucrărilor de intervenție asupra solului în zonele în care au fost depistate vestigii arheologice;

n) nerespectarea obligațiilor de protejare a patrimoniului arheologic de către persoane fizice și juridice;

o) încălcarea prevederilor legale privind accesul liber al specialiștilor în zonele cu patrimoniu arheologic;

p) încălcarea prevederilor legale privind aducerea terenurilor cercetate arheologic la condiția inițială.

(2) Prejudiciul material cauzat siturilor arheologice sau componentelor acestora de către persoane fizice sau juridice urmează a fi reparat în modul stabilit de legislație.

(3) Reparația prejudiciului cauzat siturilor arheologice și componentelor acestora se efectuează în mod benevol sau în baza unei hotărâri judecătorești.

Capitolul XI. DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 48. (1) Prezenta lege intră în vigoare în termen de 3 ...

(1) Prezenta lege intră în vigoare în termen de 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi:

a) va crea Agenția Națională Arheologică;

b) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;

c) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

d) va asigura executarea prezentei legi de către autoritățile administrației publice centrale și locale.

(3) Ministerul Culturii, în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi:

a) va elabora și va prezenta Guvernului spre aprobare Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale Arheologice;

b) va aproba:

- Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei Naționale Arheologice;
- Regulamentul privind cercetarea și expertiza arheologică;
- Regulamentul privind Repertoriul arheologic național;
- Regulamentul privind Registrul arheologic național;
- Regulamentul cadastrului arheologic;
- Regulamentul cu privire la evidența și clasarea patrimoniului arheologic;
- Regulamentul privind Registrul arheologilor din Republica Moldova;
- Registrul arheologilor din Republica Moldova;
- Codul deontologic al arheologilor din Republica Moldova;

c) va crea Comisia Națională Arheologică.

Legea este valabilă. Relevanța verificată la 03.09.2021